

František Hrubín Proměna

Ve světě, jenž je za onoho času,
na dlouhé exilium zanevřel
Daidalos. Touha po životě volném
pojímá ho a hryže srdce.
Domnívá se, že není jiné cesty
z vyhnanství nežli vzduch,
že jako volnost pro duši je vzduchem,
tak vzduch je duší volnosti.
Obrací ducha k neznámému umu
a počne měnit přírodu:
Do řady klade pera, začínaje
nejmenším, při čemž za kratším jde dlouhé,
takže se zdá, že vyrážejí
na svahu.

Posmívají se mu lidé
tím, že tu o něm vůbec nevědí,
že nezří ho, i když jeho um
už od věků as navždy rozptýlil se
pod jejich čely, až v nich otupil
vnímání auktora, jenž bez ustání
před očima jim dokazuje
zázračné svoje nadání. On sám
těž nevnímá je, nepočítá s nimi.

Po viaduktu váhavě
přejíždí rychlík, z oken hledí
muži svlečení z kabátů
a ženy v lehkých letních šatech.
Tisícíhlavým zástupům
na břehu pod keři a v mělké řece
na chvíli zakryl slunce kouř.

Daidalos, neviděný, netušený,
do řady dále pera pokládá,
podobně jako u pastýřských
varhánků, kde se k sobě řadí
nestejně dlouhé rourky z rákosu
od malé k větší.

Černé bezy
nad štěrskem kvetou šedolisté.
Na nespočetných hromádkách
šatů, jež odložili lidé,
jako by z prachu kostí vybujel,
tu a tam spadlý kvíteček se bělá.

Hoch rozesmává partnera,
pouštěje jedním koutkem úst
jak bublinky klukovsky sprostá slova.
Oba dva sedí v řídké trávě
rozlezlé navigace. Starý muž,
od plavek dolů bílý jako z vosku,
nahoru opálený do modra,
jakoby ze dvou kusů složen,
je neforemný, jeho trup
je strašným rancem boulí, svalů.
Ten druhý, chlapec, ustavičně
do modrých trenýrek se sesouvá
a je ho stále méně, po stranách
zubaté páteře má dolíky
jakoby vyleželé od křemelů.

Tak se mi jeví svět v tu chvíli,
sedm let po Hirošimě,
v tu hypnotickou chvíli...

Daidalos

už pera váže lnem a dole
je voskem slepuje a složená
je zakřivuje, aby měla
podobu pravých ptačích perutí.
Netuší, v něm že je ten prostor,
ježž nutno přemoci, když chce se dopnout
volnosti. Ale on se děsí
prostoru v sobě, zdá se mu
víc nepřehledný nežli blankytná
pláň nebes. Popírá ten prostor
rozumem, z něhož dobývá svůj um.
A přizná-li si jej, pak jenom
co místo, které vyplnit až k mezím
jen stesk a touha mají právo.
Je-li to nekonečná poušť, buď sídlem

zoufalství, cizí však buď rozumu.
Tak volnost mylně větrí Daidalos.
Pozvedá hlavu, aby z nevzduší
vyhlížel vzduch, jenž stal se jeho touze
opojně viditelným blankytem.

Nevidí lidé Daidala. Ten zástup
mladých i starých, mužů, žen,
tu vyhublých, tam s podivnými tvary
břicha a ňader, v plavkách nápadných
i všedních, všichni kromě dětí,
ti na kraji jen po kolena,
ti dále po pás stojí ve vodě
(neboť zde řeku můžeš přejít),
všichni si ruce opírají
v bok nebo o hýždě a dívají se
se sluncem v zádech po proudu.
Zdá se, že nic se pro ně neděje.

Tak se mi jeví svět v tu chvíli,
Sedm let po Hirošimě.
V tu přeludnou a hypnotickou chvíli
rád vzkřikl bych, hlas však se škrť sám,
kdybych i vzkřikl, hlas můj by se nesl
k neviditelné straně Luny –
tak se mi jeví svět v tu chvíli,
sedm let po Hirošimě,
v tom odpoledním vedru na Štvanici,
když odložil jsem na kámen
noviny...

Na všem se tu drží
zahnědlý oblak kouře, propálený
sluncem skrz naskrz. Chlapec Ikaros
u otce stojí, tleská rukama.
nevěda, že si hraje s vlastní zkázkou,
hned palcem hněte žlutý vosk,
hned rozesmálý povyskočí, chytá
poletující pířka, zvířená
těkavým větříkem, který se zdvihl
pod mostem u záchodku, s chladným pachem
moče a vrbin. Ikaros
rozčilenému otci překáží

chlapeckou hrou v tom divuplném díle,
které má hmotu hmotou přemoci.

Daidalos zručnou ruku naposled
přiložil k dílu. Zvedá hlavu.
Na viaduktu pomalu se sune
nákladní vlak a podle něho
běží muž v tričku, mává praporkem.
Rychleji, stále rychleji vlak jede,
zadní vůz div že nevzlétne.
Muž v tričku zůstal stát a vůz ho sbírá
uprostřed tanečního pohybu.
S neviditelnou pišťalkou
strnule utkvěl na stupátku.

Na obou křídlech Daidalos
vyváží tělo, utkví v modré výši.
Daidalos pod sebou však nevidí
to mrtvo městské neděle,
řeku, z níž vytlačují kalnou vodu
zástupy lidí, bez vůle se troucích
v zátahu červnového úpalu.
Daidalos nemá z toho vidět nic,
ale zří olivový háj a slaný
almiron, jenž se vlévá do moře,
rybáře vidí nad třaslavým prutem,
pastevce opřeného o hůl. Sladký vzduch
vdechne a zpět se snáší dolů.

Na zemi syna poučuje řka:
- Prostředkem musíš letět, Ikare,
přespříliš nízko kdybys letěl,
tu by ti voda zatěžkala křídla,
a kdybys letěl příliš vysoko,
sežehl by je oheň! Synáčku,
hled' středem letět! – Potom dá
synkovi návod k letu, jako ptáku
umělá křídla k pažím připevní.
A za té práce, za těch rad a výstrah
pot rosí tváře starcovy,
úzkost mu srdce rozechvívá.
Zulíbal svého synáčka
(nikdy už zulíbat ho nemá),

zdvihne se na křídlech a letí napřed.

O synka strach mu svírá prsa,
je mu jak ptáku, který do vzduchu
vyvedl mládě z vysokého hnízda.
Povzbuzuje ho: - Za mnou leť -,
zaučuje ho v zhoubné umění,
mávaje křídly, ohlíží se stále.

Tak se mi jeví svět v tu chvíli,
sedm let po Hirošimě.
V tu přeludnou a hypnotickou chvíli
z vrozené touhy po harmonii
pravšední představou chci zmizet všemu
- být stéblem, na němž hrají třpyty pěn,
jen být a zelenat se aspoň den
a jednou, když se z břehů vylil proud,
s ostatní trávou pod ním polehnout –
ten klamný souzvuk hned se ve mně bortí,
všechno v něm volá po travestii
v tu přeludnou a hypnotickou chvíli,
sedm let po Hirošimě,
vždyť zrovna teď jsem na kámen
odložil noviny, kde všichni,
mladí i staří, muži, ženy,
ti, kteří si tu opírají ruce
v bok nebo o hýždě a dívají se
po proudu slunce za zády,
kde všichni četli, že ...

Hoch Ikaros

radostně jal se vypínat svým letem,
a zlákán touhou po azurné výši,
zamířil k slunci.

Povlak kouře bere

dech s plic a visí temně rudý
nad řekou, slunce zakrývá
lhostejným lidem.

Daidalos

vzdušnosti sladké doušky loká,
smíšené s úzkostí (ó kde je volnost,

po níž tak toužil! Náhlou nevolností
zrosily se mu vous a čelo). Lidé